

Tajné operácie agentov aj osudy ich obetí. Doku-seriál o ŠtB prinesie nové odhalenia

15. február 2022, Bratislava – Štátna bezpečnosť (ŠtB) bola hlavným nástrojom represívneho aparátu totalitného režimu. Naháňala strach a hoci bola voľným okom neviditeľná, vedeli o nej všetci. Vznikla v roku 1945 a rozpustená bola 15. februára 1990. V poslednej dekáde režimu pre ŠtB pracovalo viac než 17-tisíc príslušníkov. V roku 1989 evidovala približne 12-tisíc tajných spolupracovníkov a v celom Československu mala k dispozícii 1 600 konšpiračných bytov. Archívne zväzky ŠtB sa po roku 1989 stali výbušným materiálom, ktorý sa zneužíval v politickom boji. Pre verejnosť ostali archívy ŠtB dlho nedostupné, o ich sprístupnenie sa viedol politický zápas, ktorý po takmer 15 rokoch vyvrcholil zriadením osobitných pamäťových inštitúcií na Slovensku (Ústav pamäti národa) aj v Českej republike (Ústav pro studium totalitních režimů). Aj dnes, tridsaťdva rokov od jej zániku, zostáva množstvo otázok nezodpovedaných.

ŠTB: PRÍSNE TAJNÉ je názov dvadsať-dielnej televíznej dokumentárnej série z dielne produkčnej spoločnosti B PRODUCTION, ktorá vznikla v koprodukcii s RTVS a Českou televíziou, s podporou Audiovizuálneho fondu. Skúma mechanizmy fungovania ŠtB a ich premeny v čase. Odhaľuje pozadie tajných operácií, cez príbehy páchatel'ov a ich obetí mapuje dejiny ŠtB od jej vzniku po zánik. Prvý dokumentárny film série **ŠTB: PRÍSNE TAJNÉ** odvysielala RTVS na **Jednotke v roku 2022**. Ďalších devätnásť dielov budú môcť diváci sledovať pravidelne každý týždeň, v rovnakom čase.

Doku-seriál **ŠTB: PRÍSNE TAJNÉ** po prvýkrát odkryje formovanie a metódy Štátnej bezpečnosti naprieč celou jej existenciou. Zameria sa na doposiaľ filmovo a historicky nespracované príbehy a tiež na uvádzanie nových zistení a súvislostí v známejších prípadoch.

Okrem komentárov historikov a výpovedí pamätníkov, či priamych účastníkov uvidia diváci, historicky prvýkrát, rozhovor s Alojzom Lorencom, ktorý bol od roku 1985 do roku 1989 prvým námestníkom federálneho ministra vnútra Československej socialistickej republiky, poverený

riadením Štátnej bezpečnosti. V decembri 1989 zorganizoval skartáciu veľkej časti živých zväzkov z archívov ŠtB. Výnimočné budú aj výpovede Sira Richarda Dearlova, bývalého riaditeľa britskej MI6, ktorý v 70. rokoch pôsobil na veľvyslanectve Spojeného kráľovstva v Prahe.

Na spoluprácu boli oslovení autorsky vyhranení oceňovaní režiséri Jaro Vojtek, Marek, Kuboš, Robo Šveda, Braňo Špaček, Michael Kaboš, Michal Baláž, Jana Bučka, Vladislava Šarkány, Martina Sľuková, Tomáš Dušička.

Priblížia témy politických procesov, prenasledovania cirkvi, pacem in terris, prechodov hraníc, zneužívania psychiatrie, agentov medzi mládežou v undergrounde a medzi športovcami, dezinformačných kampaní, únosov, vražd ale napríklad aj fenomén emigrácie športovcov.

Teaser / youtube

Režisérom teasra a úvodnej zvučky je Jonáš Karásek a kameraman Tomáš Juríček. Hudbu komponoval Miro Tóth.

Realizácia a rekonštrukcie prípadov sa opierajú o fakty expertnej, česko-slovenskej skupiny historikov, koordinovanej filozofom Fedorom Blaščák, ktorý je zároveň odborným garantom projektu. Autormi námetu série sú Tibor Búza a Fedor Blaščák, kreatívnou producentkou Alexandra Gunišová.

„O prvom slovenskom seriáli mapujúcom dejiny komunistickej Štátnej bezpečnosti som začal premýšľať ešte počas môjho pôsobenia v RTVS. Myslím si totiž, že na Slovensku máme veľký dlh vyrovnávania sa s našou temnou minulosťou. A všemocná politická polícia komunistickej strany ŠtB k nej nepochybne patrí, keďže v Československu stála za smrťou mnohých ľudí a zničila životy desaťtisícim ďalších. Hlavnou postavou nášho seriálu je teda démon vtelený do Štátnej bezpečnosti – jej príslušníkov, agentov, či praktik. Nechceme priniesť len nové odhalenia, ale najmä komplexný obraz o fungovaní ŠtB a vyjadriť úctu všetkým jej nevinným obetiam, či už z 50. rokov, obetiam invázie sovietskych vojsk v roku 1968 a následnej normalizácie, či obetiam prenasledovania počas viac ako 40. ročnej histórie ŠtB,“ hovorí Tibor Búza.

„Odhaľovanie konkrétnych prípadov represíí aj širších mechanizmov fungovania ŠtB môže byť dnes vhodnou skratkou k pochopeniu podstaty komunistickej totality a zároveň dôležitým krokom na ceste vyrovnávania sa s našou minulosťou. Za osobitne dôležitý považujem moment zverejnenia a širší verejný dosah historického poznania, ktorý umožňuje práve formát televízneho seriálu. Nadväzujeme pritom na odkazy Jána Langoša, ktorý zosobňoval „potrebu pravdy o totalitnej minulosti“. Uplynulých viac než 30 rokov vytvorilo potrebný odstup, aby sme sa na tému dejín ŠtB dokázali pozrieť objektívne a posunuli verejnú diskusiu o jej dedičstve na vyššiu úroveň,“ hovorí Fedor Blaščák.

Vo večernom vysielaní, súbežne s televíznou sériou odvysielala RTVS na Rádiu Slovensko špeciálne, hodinové diskusné relácie Osudy, ktoré písalo dvadsiate storočie. Na tému Štátnej bezpečnosti sa v nich so svojimi hosťami budú rozprávať Soňa Gyarfášová a Zuzana Botíková. Televíznou sériou v priebehu jej vysielania, doplnia za účasti tvorcov, historikov a priamych účastníkov diskusie pripravené v spolupráci s Ústavom pamäti národa, Ústavom pro studium totalitních režimů, Vojenským historickým ústavom, Post Bellum a občianskym združením Living Memory.

„Vedeli o nás všetko. Čo vieme o nich my? Historici prichádzajú s novými faktami, mnohí pamätníci sú na kameru ochotní rozprávať v širšom kontexte o tom čo prežili. Napriek tomu sa počas protestov objavujú veľké komunistickej vlajky. Vzhľadom k spomienkovému optimizmu je potrebné pomenovať a pripomínať paralelnú štruktúru doby, ktorej biele miesta zaplníme aj touto formou,“ hovorí Alexandra Gunišová.

Expertná skupina dokumentárnej série

Jerguš Sivoš, Ústav pamäti národa, Bratislava / **Michal Miklovič**, Ústav pamäti národa, Bratislava / **Pavel Žáček**, historik, Praha / **Prokop Tomek**, Vojenský historický ústav, Praha / **Radek Schovánek**, historik, Praha / **Petr Blažek**, Ústav pro studium totalitních režimů, Praha / **Mirek Vodrážka**, historik, Praha / **Martin Slávik**, Living Memory, Bratislava a Praha / **Lubomír Morbacher**, Living Memory, Bratislava a Praha, Ústav pamäti národa / **Juraj Kalina**, Archiv bezpečnostních složek, Praha / **Matej Medvecký**, Ústav pamäti národa, Bratislava / **Lukáš Diko**, šéfredaktor / Investigatívne Centrum Jána Kuciaka / **Fedor Blaščák**, autor námetu a koordinátor odbornej skupiny.

Projekt vznikol vďaka finančnej podpore Audiovizuálneho fondu

Koproducenti: RTVS, Česká televize

Producent: B PRODUCTION

Kontakt pre médiá

Dana Freyerová

0905 121 628 / freyerova.dana@gmail.com